

Artsen te Boazum tussen 1893 en 1966

door Jeanine Otten (2 januari 2011)

In Boazum woonde en werkte tussen 1893 en 1966 een aantal bijzondere artsen. Van enkelen zijn nog de grafstenen op het kerkhof van Boazum te vinden, en naar een van hen werd zelfs een straat in Boazum genoemd. Reden genoeg om deze, in hun tijd zo geliefde geneesheren, aan de vergetelheid te ontrukken. De berichten over de heren doktoren zijn grotendeels in de Leeuwarder Courant gevonden.

Martinikerk te Boazum, met de grafzerken rondom.

Auke Pollius Ferwerda (geb Heeg 17 augustus 1855, overl Groningen 7 mei 1905), geneeskundige te Boazum mei 1893-1905

Auke Pollius Ferwerda, zoon van Hendrikus Pollius Ferwerda, arts te Heeg, en Tjietske Aukes Douma, werd geboren te Heeg op 17 augustus 1855, als zevende in een gezin van acht kinderen. Hij volgde de voetstappen van zijn vader en liet zich opleiden tot medicinae doctor. Op 27 november 1884 trouwde hij in de Gemeente Baarderadeel met Maartje Willems Driessen, geb Wieringen, 31 jaar oud, dochter van Willem Johannes Driessen, arts te Boazum (overl 7 febr 1895 Westermeer bij Joure) en Antje Koorn (overl Bozum 1 januari 1892).

Schoonvader dr Willem Johannes Driessen was geruime tijd arts te Boazum en omliggende dorpen, daarvoor was hij arts op Wieringen. Op 1 april 1891 werd in Boazum op grootse wijze zijn 50-jarig jubileum als arts gevierd. In 1893 gaf hij het artsenstokje over aan zijn schoonzoon Auke Pollius Ferwerda.

In 1884 was Auke Pollius Ferwerda nog arts te Heeg. Waarschijnlijk had hij daar de praktijk van zijn vader overgenomen. Begin februari 1891 woonde het echtpaar Ferwerda-Driessen te Warmenhuizen bij Alkmaar. Mevrouw Ferwerda wilde daar graag een dienstmeid, maar die moest perse een Friezin zijn, van Protestante godsdienst en bij voorkeur gekleed in de Friese dracht met floddermuts met oorijzer. Dit blijkt uit een oproep in de Leeuwarder Courant op 2 februari 1891: *“Mevrouw Ferwerda-Driessen te Warmenhuizen bij Alkmaar, Prov N-Holland, vraagt tegen 12 Mei e.k. eene flinke Friesche MEID, boven de 20 jaren, P.G. en bij voorkeur met oorijzer. Brieven franco vóór 15 Februari ”.*

Auke Pollius Ferwerda vestigde zich in mei 1893 als arts in Boazum. Hij nam daar de praktijk van zijn schoonvader Willem Johannes Driessen over, die op 7 februari 1895 te Westermeer bij Joure overleed. Op 9 mei 1902 hield de 600 leden tellende ‘Vereniging tot bevordering der ziekenverpleging’ in de gemeente Baarderadeel haar eerste algemene vergadering onder

leiding van Auke Pollius Ferwerda. Hij werd tot voorzitter gekozen. In 1903 werd hij in het bestuur van de Friese Vereniging het Groene Kruis gekozen.

In 1905 was Auke Pollius Ferwerda door ziekte afwezig en liet hij zijn praktijk in Boazum tijdelijk waarnemen door de artsen dr J.H. Regenbogen, in Easterwierrum door dr Idzerda, in Dearsom door dr Van Dam, in Skearnegoutum door dr Beekhuis, te Wiuwert, Britswert en Itens door dr De Vries (LC 18 april 1905). De ziekte was kennelijk fataal, want Auke Pollius Ferwerda overleed in de kracht van zijn jaren, 49 jaar oud, in Groningen op 7 mei 1905 (LC 10-05-1905). Hij werd op 10 mei 1905 begraven op het kerkhof van Boazum (LC 13-05-1905). Aan het graf werden woorden van achting en waardering gesproken door dr Niemeier van Sneek, ds F.C. Fleischer, doopsgezind predikant te Makkum, en door de arts dr Petrus de Vries Jz te Easterein. Op 22 juli 1905 liet zijn weduwe hun huis met aanbehoren te Boazum veilen. Het huis werd beschreven als een zeer geriefelijk ingerichte, goed onderhouden herenhuizinge met wagenhuis en stal, waarboven hooizolder, en tuin, voor-, achter- en zij-erf aan de publieke rijweg en de Dorpssteeg in de burenen te Boazum, ter kadastrale grootte van 985 m². Kennelijk lukte het niet het huis te verkopen: op 25 januari 1906 werd het huis opnieuw ter veiling gebracht (LC 16-01-1906).

Dr Johannes Henrikus Regenbogen (1863-1933), arts te Boazum 1889-1924

Johannes Henrikus Regenbogen werd geboren te Sneek op 10 mei 1863 als zoon van koopman Jelmer Regenbogen en Aaltje Fennema. Hij overleed in Leeuwarden op 13 november 1933. Hij studeerde te Utrecht geneeskunde. Van 1889 tot 1924 was hij te Boazum genees-, heel-, en verloskundige.(1) Hij was een geliefd arts en men kwam hem van heinde en verre raadplegen. In 1924 vestigde hij zich als consultatief arts te Leeuwarden.

Wetenschappelijk onderzoek

Hij beoefende naast zijn praktijk de wetenschap en deed onderzoekingen naar nieuwe theorieën over ionen in weefsels en weefselvochten. Zijn bijdragen in wetenschappelijke tijdschriften in binnen- en buitenland trokken de aandacht, zoals:

Le rôle biologique de la catalase dans le métabolisme d'énergie / Par J. H. Regenbogen, médecin à Leeuwarden (Hollande). pp 139. Haarlem: de Erven F. Bohn N. V.; Paris: Gaston Doin & Cie, 1932.

Friese taal

Ook de Friese taal had zijn belangstelling. J.H. Regenbogen was actief lid van 't Frysk Selskip en schreef bijdragen in de tijdschriften en jaarboekjes van It Selskip for Fryske Tael- en Skriftenkennisse, onder meer 'It Klúnbier'. In 'Lokwensken fen Fryske skriuwers en skriuwsters oan Waling Dijkstra; op syn 80e jierdei' staat zijn stuk 'Hjeljoun op 'e helling'. J.H. Regenbogen komt ter sprake in een gedicht over IJlst, waarin hij het stadswapen (een schip zonder roer) verklaart.(2)

Drylts (IJlst)

In skip sûnder roer [het wapen van IJlst],

In stêd sûnder stjoer.

Sa leech ha se alearen âld-Drylts wolris lein,

Mar no hat de Boazumer Dokter ús sein [J.H. Regenbogen, 'De fûgeljoun', in: Swanneblommen, Jierboekje Frysk Selskip 1904]

Hoe 't einlik wol wie mei dat skip sûnder roer,

En dêrmei is 't smeulen en húnjen fêst oer.

*Doe't de Wimerts jit streamde en de kromme Himdyk
Jit de skied wie fan 't lâtunus syn ryk [nl de Middelsee],
Doe't jit wetter en sompe en bosk wie, wêr't no
Yn 'e mieden it gers waakst foar skiep en foar ko,
Doe kamen ús heidenske foarfaars hjir gear,
As har Kening ferstoarn wie, en joegen him ear,
En lein' him te rêst yn in skip sûnder roer
As blyk fan betrouwen op 't Godd'lik Bestjoer [aldus verklaart dr Regenbogen het wapen].*

*De Dryltsers fan no binn' wol tankber foar de ear.
Mar oan keen'gen dy't dea binne ha se neat mear.
Hja moatte it no mear fan 'e reedriders ha -
Fan libbene, mien 'k (ja, leafst libben foar twa).
Is 't iis der en fleane de riders der oer:
De redens fan Drylts jouw' har fuortgong en stjoer,
En fleane se ús hantsjefol stêd wat te nei,
Dan moat der in pûde fol kypmantsjes mei!*

Automobiel

In 1913 beslikte J.H. Regenbogen over een automobiel: Gedeputeerde Staten van Friesland lieten namelijk weten dat, 'naar aanleiding van een verzoek van J.H. Regenbogen, arts te Bozum, om de weg van Bozumer Indijk naar Wieuwerd met een automobiel te mogen berijden, die weg geheel voor motorvoertuigen op meer dan twee wielen' hadden opengesteld.(3)

25-jarig jubileum

Op 20 mei 1914 vierde men in Boazum op uitbundige wijze het feit dat J.H. Regenbogen zich 25 jaar geleden als arts in Boazum vestigde. Commissies uit omliggende dorpen hadden zich bij de feestcommissie van Boazum gevoegd om een prachtig feest te organiseren. Na de toespraken kreeg Regenbogen van de feestcommissie een 'keurige' microscoop aangeboden. Na afloop van de plechtigheden was er vuurwerk. De 700 a 800 feestgenoten bleven tot de vroege morgen in een tot feestzaal veranderde schuur bijeen voor de voordrachten, zang en muziek.(4) In het geïllustreerde tijdschrift *De Prins* van de eerste week van juni 1914 was een foto van arts J.H. Regenbogen te Boazum (kennelijk ter gelegenheid van zijn jubileum).

Dokter J.H. Regenbogen ten tijde van zijn 25-jarig jubileum als arts.

Armenpraktijk

Tussen 1913-1926 was dr J.H. Regenbogen, samen met de artsen dr E.J. Hamburger, later dr J. Mantel te Weidum en dr S.F. Hoekstra te Baard, door B&W van Baarderadeel steeds voor drie jaar herbenoemd, belast met de armenpraktijk.(5)

In 1924 was dr J.H. Regenbogen verhuisd naar Leeuwarden en had hij een consultatieve praktijk. In de Leeuwarder Courant plaatste hij in dat jaar een berichtje dat hij voorlopig de praktijk van wijlen dr Pieter Veersma te Boazum waarnam.(6) Deze was, na een ziekte van twee dagen, op 31-jarige leeftijd overleden op 5 juli 1924 in Boazum.

Buitenlezing

Regenbogen was ook lid van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde en stelde in 1925 voor om in de winter ten gerieve van niet-Leeuwarders enige 'buitenlezingen' te houden. Op zijn voorstel werd voor het eerst in november 1925 een lezing met lichtbeelden gehouden in Sneek.(7)

Overlijden

Regenbogen overleed in Leeuwarden op 13 november 1933, 70 jaar oud, en werd op 16 november 1933 in Boazum begraven. Een *in memoriam* verscheen op 13-11-1933 in de Leeuwarder Courant en een verslag van de begrafenis op 16-11-1933.

De bijna onleesbare grafsteen van dokter Johannes Henricus Regenbogen op het kerkhof van Boazum, 2 januari 2011.

Regenbogenleen

Dr J.H. Regenbogen legateerde na zijn overlijden 1000 gulden aan de Diaconie der Hervormde Gemeente te Boazum.(8) Ter nagedachtenis aan Regenbogen is de Stichting Johannes Henricus Regenbogenleen opgericht, voortgekomen uit de nalatenschap van Trijntje

Regenbogen (geb Sneek 25 november 1865, overl Leeuwarden 16 november 1937) als eerbetoon aan haar broer J.H. Regenbogen. Het doel van de Stichting Johannes Henricus Regenbogenleen is het financieel ondersteunen van onbemiddelde studenten voor arts of apotheker. Studenten die afstammen van Friese (groot) ouders krijgen voorrang voor een subsidie. Er is een jaarlijkse bijdrage beschikbaar van € 250.

Dr Pieter Veersma (geb Achlum 22 maart 1893, overl Boazum 5 juli 1924), geneeskundige in Boazum juni 1924, werd als zoon van Sytse Veersma, veehouder, en Maaïke Smit geboren op 22 maart 1893 te Achlum. Dr Pieter Veersma vestigde zich, als opvolger van dr Johannes Henrikus Regenbogen, op 3 juni 1924 'ten huize van dr J.H. Regenbogen' in Boazum, maar na een maand overviel hem een zeer kort ziekbed met dodelijke afloop. Hij overleed op 31-jarige leeftijd op 5 juli 1924 in Boazum en werd op 9 juli 1924 op het kerkhof van Boazum begraven.

Grafsteen van dokter Pieter Veersma, op het kerkhof van Boazum, 2 januari 2011.

Dr Klaas Sytzes Miedema (geb Oudkerk/Aldtsjerk 2 juni 1903, overl 9 januari 1966, 62 jaar oud), arts te Boazum en omgeving

Dr Klaas Sytzes Miedema was gehuwd met Klaasje Lettenga. Dr Miedema had een grote praktijk en was een beminde figuur. Hij deed veel voor het dorpsleven en voor de oudheidkunde in Baarderadeel. Hij was goed thuis in de geschiedenis van de terpen, beijverde zich voor de restauratie van de hervormde kerk in Boazum en het poortje te Bears en ontwierp in 1962 de gemeentevlag van Baarderadeel. Hij gaf lezingen over vlaggen en heraldiek en was lid van de Kultuerried Baerderadiel. Ook zette hij zich in voor het Groene Kruiswerk. Voor het wijkgebouw dat tegenover zijn huis werd gebouwd, stelde hij indertijd gratis bouwgrond beschikbaar. Hij overleed, na enkele weken ziekte, op 9 januari 1966 in het Sint Antoniusziekenhuis te Sneek. Zijn echtgenote, mevr K. Miedema-Lettenga zat, vanaf de oprichting in het bestuur van Stichting Nij Dekema, rusthuis te Weidum. Zij overleed op 26 mei 1977, 71 jaar oud.

Noten bij Artsen in Boazum:

1. Leeuwarder Courant, 21-05-1889.
2. Teatse Eeltsje Holtrop, *De wylde boerinne en oar wurk*, Fryske Akademy, Leeuwarden 1979 , p. 153.
3. Leeuwarder Courant, 01-10-1913.
4. Leeuwarder Courant, 22-05-1914.
5. Leeuwarder Courant, 01-11-1916, 19-12-1919, 1922.
6. Leeuwarder Courant, 08-07-1924.
7. Leeuwarder Courant, 19-11-1925.
8. Leeuwarder Courant, 21-03-1934.

Laatste wijziging: 2011/01/03 09:13 uur